

Nederasselt, Hollestraat (gem. Heumen)

rapport 433

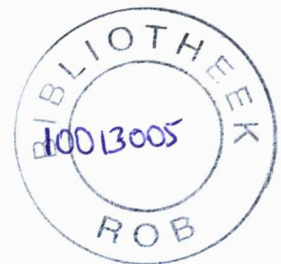
13130

Heumen-Nederasselt-Hollestraat

Een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven

A.H. Schutte

Met een bijdrage van: **F. Zuidhoff**

Colofon

ADC Rapport 433

Heumen-Nederasselt-Hollestraat
Een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven

Auteur: A.H. Schutte
Met een bijdrage van: F. Zuidhof
In opdracht van: Gemeente Heumen
Foto's en tekeningen: ADC-ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

© ADC-ArcheoProjecten, Amersfoort, juli 2005
Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend
uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

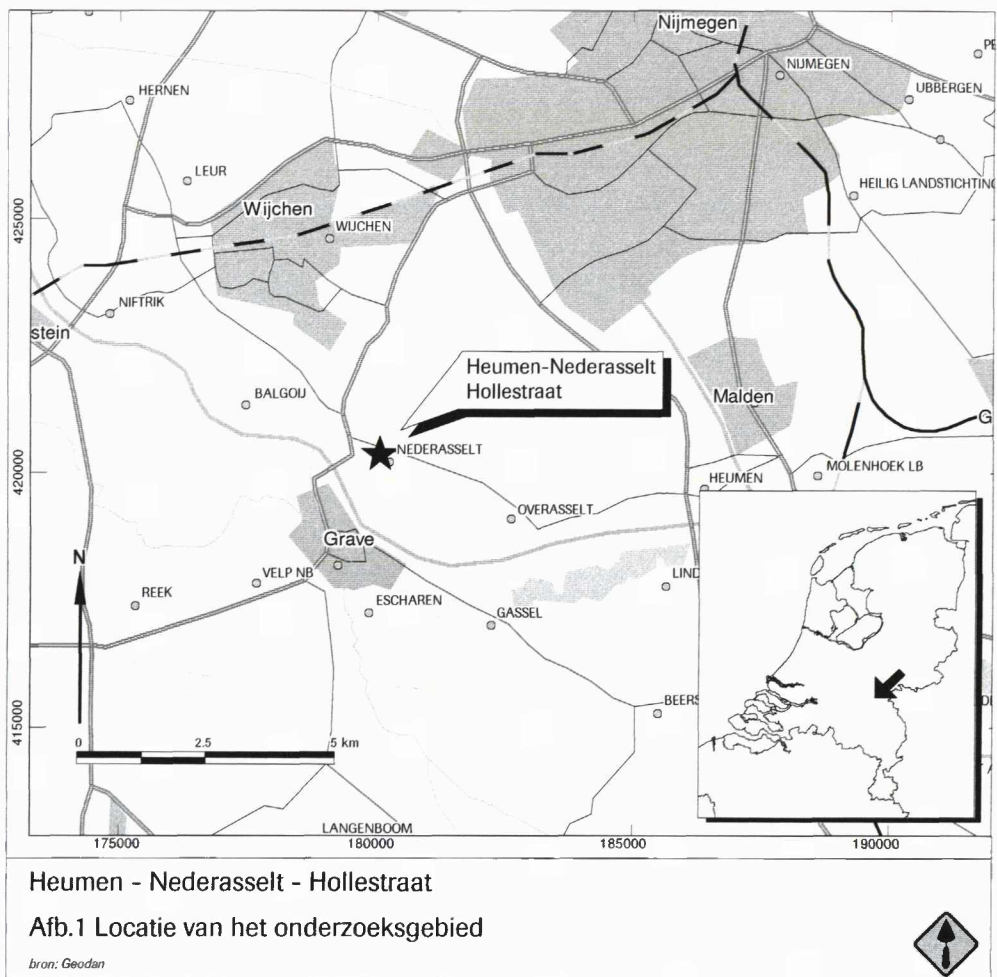
Autorisatie:
M.C. Kenemans

ISBN 90-587-460-11

ADC-ArcheoProjecten
Tel 033-299 81 81
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Fax 033-299 81 80
Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Inleiding	6
1.1 Algemeen	6
1.2 Vooronderzoek	6
1.3 Doel van het onderzoek en onderzoeksvragen	6
1.4 Opzet van het rapport	7
2 Methoden	8
3 Resultaten	9
3.1 Fysisch geografisch onderzoek	9
3.1.2 Geologie en bodem	9
3.1.3 Onderzoeksmethoden	9
3.1.4 Lithostratigrafie en bodemkunde	10
3.2 Sporen en structuren	11
3.2.1 Inleiding	11
3.2.2 Sporen	11
3.2.3 Structuren	12
3.3 Vondstmateriaal	12
Aardewerk	13
4 Synthese	13
4.1 Algemeen	13
4.2 Beantwoording van de onderzoeksvragen	13
5 Conclusie	13
5.1 Waardering van de vindplaats	13
5.2 Selectieadvies	14
Literatuur	15
Lijst van afbeeldingen en tabellen	15

ADMINISTRatieve GEGEVENS VAN HET ONDERZOEKSGBIED

<i>Provincie:</i>	Gelderland
<i>Gemeente:</i>	Heumen
<i>Plaats:</i>	Nederasselt
<i>Toponiem:</i>	Hollestraat
<i>Kadastrale gegevens:</i>	gemeente Heumen
<i>Kaartblad:</i>	45F
<i>Coördinaten:</i>	180.046/420.402/180.115/420.250
<i>Projectverantwoordelijke:</i>	A.H. Schutte
<i>Bevoegd gezag:</i>	Gemeente Heumen
<i>Deskundige namens het bevoegd gezag:</i>	A.C. Kneppers
<i>ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):</i>	13138
<i>ADC-projectcode:</i>	4080900
<i>Complex:</i>	Kleiwinningsgaten
<i>Periode:</i>	Nieuwe tijd
<i>Geomorfologische context:</i>	Terrasafzetting
<i>NAP hoogte maaiveld:</i>	8.70 +NAP
<i>Maximale diepte onderzoek:</i>	7.01 +NAP
<i>Uitvoering van het veldwerk:</i>	25-07-2005 - 27-07-2005
<i>Beheer en plaats documentatie:</i>	Provinciaal Depot Gelderland

Samenvatting

ADC ArcheoProjecten heeft in juli 2005 in Nederasselt, gemeente Heumen, aan de Hollestraat een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven uitgevoerd. Het onderzoek richtte zich op een oude stroomrug (rivierduin) van de Niersdal Rijn; stuifzandafzetting op kleiafzettingen (afzettingen van Kreftenheije).

Onder de bouwvoor is tijdens het onderzoek een flink pakket rivierzand aangetroffen met daarin aardewerk uit verschillende perioden, IJzertijd, Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Onder het rivierzand bleek de kleiafzetting in grote hoeveelheden te zijn afgegraven, waarschijnlijk ten behoeve van de aanleg van de dijk aan de Maas in de tweede helft van de 16^e eeuw.

Tabel 1. Tijdsduur van de verschillende (pre)historische perioden.

PERIODE	TIJD IN JAREN			
Nieuwe tijd	1500	na Chr.	-	heden
Middeleeuwen	450	na Chr.	-	1500 na Chr.
Romeinse tijd	12	voor Chr.	-	450 na Chr.
IJzertijd	800	voor Chr.	-	12 voor Chr.
Bronstijd	2000	voor Chr.	-	800 voor Chr.
Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	5300	voor Chr.	-	2000 voor Chr.
Mesolithicum (Midden Steentijd)	8800	voor Chr.	-	4900 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd)	300.000	voor Chr.	-	8800 voor Chr.

1 Inleiding

1.1 Algemeen

In opdracht van de gemeente Heumen heeft ADC ArcheoProjecten een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) in de vorm van proefsleuven uitgevoerd voor het plangebied Nederasselt Hollestraat (afb. 1), in het kader van woningbouw. Vooronderzoek (zie §1.2) heeft aangetoond dat zich op deze locatie een oude stroomrug bevindt. Landschappelijk gezien is een stroomrug een archeologisch zeer waardevol gebied. Al vaak is gebleken dat de mens zich van oudsher hierop graag vestigde, namelijk op veilige hoogte dicht bij een rivier. Gebaseerd op het tijdens het vooronderzoek aangetroffen aardewerk zouden mogelijk sporen van bewoning aanwezig zijn uit de IJzertijd, Romeinse tijd en de Middeleeuwen. De voorgenomen bouwplannen zullen deze sporen vernietigen en/of ernstig beschadigen.

Het plangebied heeft een oppervlakte van ca. 2,3 ha en is momenteel in gebruik als grasland. Het gebied ligt aan de westzijde van Nederasselt en wordt begrensd door bebouwing aan de west-, noord- en oostzijde en de Maas aan de zuidzijde. In het gebied zijn 3 proefsleuven aangelegd met een totale oppervlakte van 1750 m².

Het veldwerk is uitgevoerd van 25 juli tot en met 27 juli 2005. In die periode zijn de proefsleuven aangelegd en onderzocht conform het Programma van Eisen (PvE).¹ De vondsten die tijdens het IVO3 zijn verzameld, zijn gedeponneerd in Provinciaal Depot te Nijmegen. De documentatie van het onderzoek bevindt zich in het archief van de ROB.

Het veldteam bestond uit de volgende personen: A. Schutte (projectverantwoordelijke en veldarcheoloog), R. Machiels (veldtechnicus), J. Warmerdam (veldassistent) en Ton Luijten (kraanmachinist van de firma Luijten). De bij dit project betrokken fysisch geograaf was F. Zuidhoff, Senior archeoloog was M. Kenemans.

De contactpersoon bij de gemeente Heumen is A.C. Kneppers.

Het aardewerk is bestudeerd door C. Nooijen en M. Bijlsma (beide ADC ArcheoProjecten).

1.2 Vooronderzoek

In verband met toekomstige ontwikkelingen in het plangebied Hollestraat is een eerste archeologische inventarisatie in het onderzoeksgebied uitgevoerd van 26 april tot en met 23 mei 2000 en op 24 en 26 mei 2000 door SOB Research.² Dit onderzoek wees uit dat de in het plangebied aangetroffen aardewerkfragmenten uit de IJzertijd een aanwijzing zijn voor de aanwezigheid van een nederzettingsterrein uit de periode tussen 800 en 200 voor Chr.. Wellicht gaat het hier om resten van een deel van het erf van een boerderij uit deze periode. Tevens werden drie fragmenten bewerkt vuursteen, die mogelijk uit vroegere prehistorische perioden dateren, een Romeins aardewerkfragment en aardewerkfragmenten uit de late middeleeuwen aangetroffen. Het aangetroffen aardewerk uit de Romeinse Tijd en de middeleeuwen is geïnterpreteerd als 'ruis'. Het geringe aantal scherven duidt niet op de aanwezigheid van bewoning in die perioden. Aardewerkfragmenten en puin uit de Nieuwe Tijd is op dezelfde diepten aangetroffen als het vondstmateriaal uit de Prehistorie, Romeinse Tijd en Middeleeuwen. Dit vormt een aanwijzing voor een verstoring van de ondergrond ter plaatse van de vindplaats in het recente verleden tot tenminste 0,5 meter beneden maaiveld.³

1.3 Doel van het onderzoek en onderzoeksvragen

Het IVO3 in de vorm van proefsleuven heeft tot doel de aard, omvang en kwaliteit (gaafheid en conservering) vast te stellen van de vindplaats(en) in het gebied om te komen tot een definitief oordeel over de behoudenswaardigheid ervan. Daarnaast moeten gegevens verkregen worden om hetzij verder archeologisch onderzoek mogelijk te maken, hetzij adequate maatregelen voor behoud en beheer te kunnen treffen.⁴

Het IVO3 is gebaseerd op een Programma van Eisen (PvE) dat door M. Kenemans is opgesteld.⁵ Dit ontwerp is goedgekeurd door A.C. Kneppers van de gemeente Heumen te Heumen.

¹ Kenemans 2005

² Van den Bosch & Ras 2000

³ ARCHISnummers 47997 & 44736

⁴ Cf. Handboek ROB specificaties, juni 1998

⁵ Kenemans 2005

In het PvE zijn verschillende onderzoeksvragen gesteld. Deze worden in dit rapport beantwoord op basis van hetgeen in de proefsleuven is aangetroffen. Het is echter mogelijk dat de getrokken conclusies bijgesteld moeten worden indien de vindplaats in de toekomst volledig wordt opgegraven.

De volgende onderzoeksvragen zijn in het PvE gesteld:

- Zijn er bewoningssporen aanwezig en zo ja:
- Wat is de aard van de bewoningssporen c.q. de aard van de vindplaats(en)
- Wat is de ouderdom van de vindplaats(en)
- Wat is de ruimtelijke begrenzing van de vindplaats(en)
- Hoe verhoudt de vindplaats zich tot het landschap
- Wat is de mate van conservering van sporen en vondsten
- Is de vindplaats behoudenswaardig

1.4 Opzet van het rapport

Dit rapport betreft een standaardrapport zoals genoemd in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA 2.2 -specificatie VS06). In dit rapport worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd, waarna de eerste conclusies volgen. Dit onderzoek vormt geen eindstation, maar de basis van waaruit verder synthetiserend onderzoek kan plaatsvinden. Bij dit synthetiserend onderzoek kan, indien nodig, altijd worden teruggegrepen op de basisgegevens.

Na de samenvatting en dit inleidende hoofdstuk volgt een omschrijving van de onderzoeksmethoden in hoofdstuk 2. Vervolgens zullen de verschillende deelonderzoeken aan de orde komen. De auteurs staan telkens bij de betreffende hoofdstukken vermeld. Allereerst hoofdstuk 3 met de resultaten van het fysisch geografisch onderzoek, vervolgens de sporen en structuren en tenslotte het vondstmateriaal. Hoofdstuk 4 is de synthese en hoofdstuk 5 de conclusie.

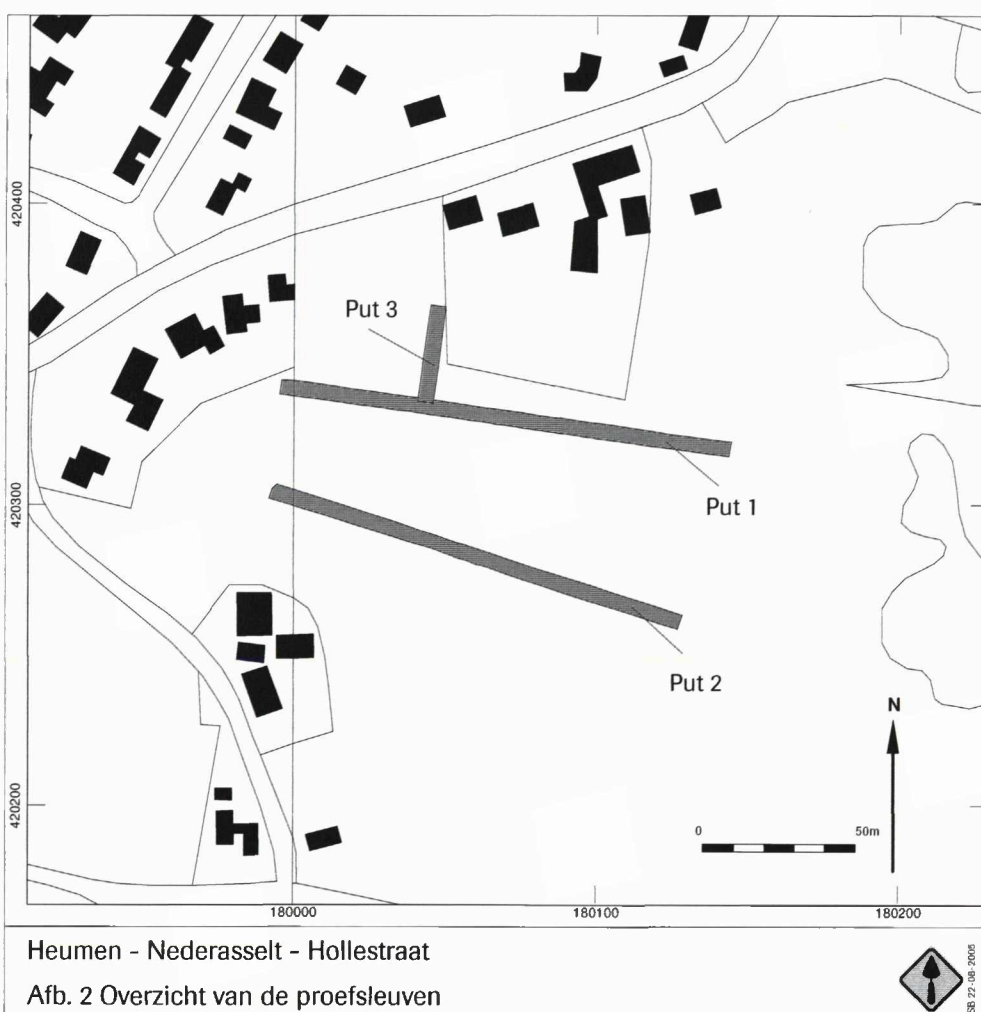

2 Methoden

Het onderzoek is uitgevoerd conform de KNA 2.2 (2005) en het PvE.⁶

In het PvE werd een werkwijze voorgesteld waarbij 4 proefsleuven van 5 m breed worden gegraven. Twee met een lengte van 50 meter, één met een lengte van 100 meter en één met een lengte van 150 meter (totaal 1750 m²). Ze waren gepland over of in de buurt van de boringen en waarnemingspunten met aardewerk, vuursteen en houtskool. Van het puttenplan zoals in het PvE stond omschreven is in het veld afgeweken als gevolg van veranderingen in het plangebied die bestonden uit al gerealiseerde woningbouw. Er zijn drie proefsleuven getrokken van 5 m breed en respectievelijk 150, 140 en 30 m lang. De twee lange proefsleuven liepen oost-west over het onderzoeksgebied. De korte proefsleuf liep noord-zuid over het onderzoeksgebied en sloot aan op de noordelijkste oost-west proefsleuf. Aangezien er bij de aanleg van de sleuven rekening is gehouden met de hekwerken die op het terrein stonden en moesten blijven staan, lopen de twee grote putten niet geheel parallel ten opzichte van elkaar (afb. 2).

De proefsleuven zijn gegraven door een machine met een gladde bak. Op het niveau waar sporen zichtbaar werden, is het vlak aangelegd. Grondsporen zijn direct ingekrast. Losse vondsten zijn in

⁶ Kenemans 2005

vakken van 5 bij 5 meter verzameld. Vondsten uit sporen zijn per spoor of vulling verzameld. Zowel het vlak als de stort is met een metaaldetector onderzocht. Vervolgens is het vlak en ieder spoor daarin gefotografeerd en getekend (schaal 1:50), waarbij om de 5 m een waterpashoogte is bepaald. Er is slechts een spoor gecoupeerd. Deze selectie is gebaseerd op het recente karakter van het grootste deel van de sporen. Vondsten zijn per spoor of vulling verzameld om te komen tot een datering van de vindplaats.

Tijdens het aanleggen van het vlak werd om de tien meter een profiel kolom van de proefsleuf aangelegd. De profielkolom is getekend (op schaal 1:20) en vervolgens beschreven door een fysisch geograaf.

3 Resultaten

3.1 Fysisch geografisch onderzoek

Frieda Zuidhoff

3.1.1 Inleiding

Het doel van het fysisch geografisch veldwerk was een beeld te krijgen van het landschap in het onderzoeksgebied. Daarnaast is getracht op de volgende onderzoeksvragen uit het PvE een antwoord te krijgen: Hoe verhoudt de vindplaats zich tot het landschap?

3.1.2 Geologie en bodem

Volgens de geomorfologische kaart ligt het onderzoeksgebied op een laag rivierduin dat ten dele begraven is (kaarteenheden 3K20).⁷ Ten noorden van het onderzoeksgebied ligt een rivieroeverwal of stroomrug (3K25). De paleogeografische kaart van Berendsen en Stouthamer (2001)⁸ geeft ook aan dat het plangebied op het Jonge Dryas terras ligt met Kreftenheye afzettingen. Op de Kreftenheye afzettingen is vaak een leemlaag afgezet in het Vroeg Holoceen: de Laag van Wijchen. Deze kaart geeft geen rivierduin aan in het gebied. Een paar honderd meter ten oosten van het onderzoeksgebied is wel een rivierduin aanwezig op deze kaart. Dit rivierduin ligt op een ouder terras: het laat Glaciale rivier terras met een leemlaag uit het Allerød. De bodemkaart geeft voor het onderzoeksgebied een vorstvaaggrond in grof zand aan (Zb30).⁹

In het archeologische vooronderzoek dat door SOB research is uitgevoerd zijn grofzand, grind en afsluitende leemlagen (afzettingen van kreftenheye) aangetoond. De top van de leemlaag (Laag van Wijchen) is aangetroffen op een diepte van 0 tot 1,9 m – maaiveld. Op deze leemlaag zijn rivierduinafzettingen gevonden.

3.1.3 Onderzoeksmethoden

Tijdens het fysisch geografisch veldwerk is van elke proefsleuf een profielwand beschreven doormiddel van kolomopnames ten behoeve van de registratie van de natuurlijke bodemopbouw en om de mate van bodemverstoring te bepalen. De bodemtextuur en archeologische indicatoren zijn beschreven volgens SBB 5.1 van het NITG-TNO waarin ondermeer de standaard classificatie van bodemonsters volgens NEN5104 wordt gehanteerd.¹⁰ De bodems zijn beschreven per onderscheiden hoofd- en subhorizont.¹¹ Van elk profiel is het koolzure kalkgehalte bepaald met behulp van een 10 % zoutzuuroplossing. Daarnaast zijn, indien aanwezig, sedimentaire structuren beschreven.

⁷ Geomorfologische kaart 1: 50.000 blad 46 Gennep

⁸ Berendsen en Stouthamer 2001

⁹ Bodemkaart 1:50.000 blad 45 Oost en blad 46 West en Oost

¹⁰ Nederlands Normalisatie Instituut 1989.

¹¹ Cate *et al.* 1995

3.1.4 Lithostratigrafie en bodemkunde

Tijdens de opgraving bleek dat de bodemopbouw niet zo eenvoudig is als geschetst in het rapport van het vooronderzoek. Het onderzoeksgebied bestaat uit een onverstoord oostelijk deel en een verstoord westelijk deel. De bodemopbouw in het ongestoorde deel van het onderzoeksgebied is als volgt (afb. 3): op een diepte van 175 cm is matig grindig, zeer grof zand aangetroffen afgedekt door een circa 130 cm dikke laag uiterst siltige klei. Het grindige zand zijn afzettingen van een vlechtende rivier, de Maas die tijdens het Jonge Dryas in het gebied stroomde. Deze afzettingen behoren tot de Formatie van Beegden (voorheen Formatie van Kreftenheye. De uiterst siltige klei is de Laag van Wijchen die afgezet is op de overgang van een vlechtend naar meanderend rivierpatroon aan het begin van het Holoceen. Daarbovenop ligt matig siltig zand, waarschijnlijk Holocene afzettingen van de Maas.

In het westelijk deel is op een diepte van 140 cm - mv de Laag van Wijchen aangetroffen. Deze uiterst siltige zandlaag (of leemlaag) is tot een diepte van circa 50 cm afgegraven in kleiputten waarbij deels walletjes uitgespaard zijn gebleven. Bovenop de leemlaag lag een pakket matig grof, zeer los gepakt zand. Dit is geïnterpreteerd als rivierduinzand. Aan het eind van de laatste IJstijd zijn rivierduinen opgewaaid uit de periodiek droogliggende vlechtende rivierbedding. Dit rivierduinzand is in dit gebied waarschijnlijk van elders aangevoerd en op de uitgegraven leemlaag gestort. In de leemlaag zijn namelijk scherven uit de Nieuwe tijd gevonden. Daarnaast is in het rivierduinzand op verschillende diepten materiaal van wisselende perioden gevonden: prehistorie tot Nieuwe Tijd. De kleiputten is in proefsleuf 2 doorsneden door een zandbaan met mooie sedimentaire structuur. Waarschijnlijk is deze verstoring ontstaan tijdens een dijkdoorbraak in 1926. Tijdens deze dijkdoorbraak is ten oosten van het gebied een wiel ontstaan. Op het rivierduinzand en direct onder de bouwvoor is een laag bruin matig siltig zand gevonden. Deze laag is vermoedelijk tijdens overstromingen van de Maas of tijdens de dijkdoorbraak afgezet.

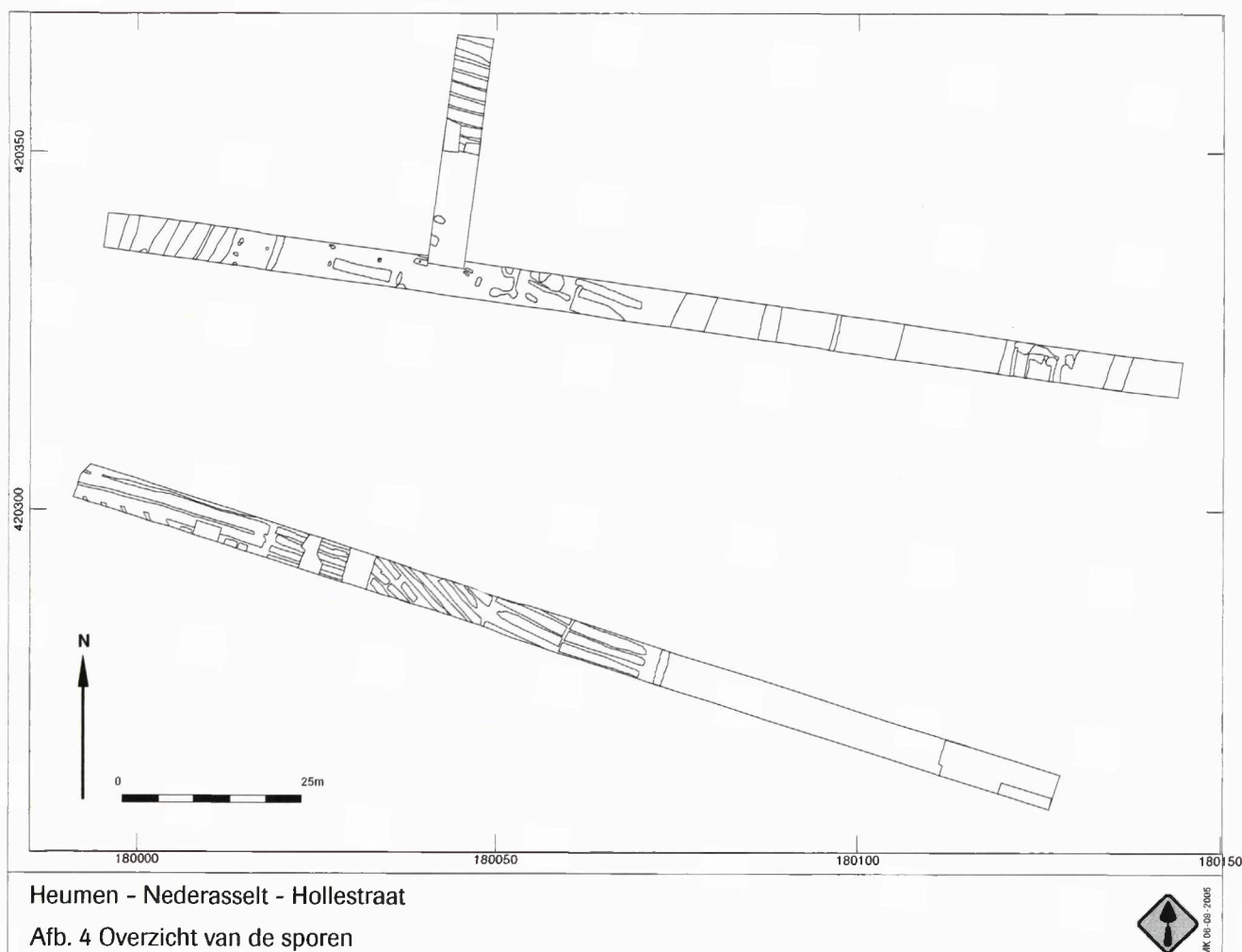
Afb. 3. Profielfoto

3.2 Sporen en structuren

3.2.1 Inleiding

Het doel van het veldwerk was de aard, omvang en kwaliteit (gaafheid en conservering) vast te stellen van de vindplaats(en) in het gebied om te komen tot een definitief oordeel over de behoudenswaardigheid ervan. Verder moesten gegevens verkregen worden om hetzij verder archeologisch onderzoek mogelijk te maken, hetzij adequate maatregelen voor behoud en beheer te kunnen treffen. Daarnaast is getracht op de onderzoeksvragen uit het PvE een antwoord te krijgen.

3.2.2 Sporen

Een overzicht van de sporen in de proefsleuven wordt weergegeven in afbeelding 4. Zoals tijdens het vooronderzoek al was vastgesteld lag onder de bouwvoor matig siltig zand dat geïnterpreteerd werd als rivierduin. In proefsleuf 1 is het eerste vlak op dit niveau aangelegd. In dit zand tekenden zich een aantal sporen af, met name recente kuilen en greppels. Verder werden er een groot aantal vondsten gedaan uit verschillende perioden (zie § 3.3). In proefsleuf 2 kwamen dezelfde fenomenen voor als in proefsleuf 1, met uitzondering van archeologische sporen. Daarom is het besluit genomen om in proefsleuf 2 een gat te graven om de bodemopbouw goed te bekijken en om vast te stellen of op een grotere diepte geen sporen zaten. Bij dit verdiepen kwam een kaarsrechte kleibaan te voorschijn van zo'n 20 cm dik die het zand doorsneed. Verder onderzoek in proefsleuf 2 op dit diepere niveau bracht aan het licht dat er verschillende dunne kleibanen in het vlak liepen afgewisseld door banen zand. Een coupe (doorsnede) door deze banen toonden aan dat we hier te maken hebben met

kleiwinnings sleuven. Aan de zuidoostkant van de proefsleuf zijn geen sleuven aangetroffen, hier is klei gewonnen in grote putten. Na de kleiwinning heeft men rivierzand terug gestort waardoor de bodemopbouw intact leek.

Vanwege de resultaten in proefsleuf 2 is ook in proefsleuf 1 plaatselijk verdiept om vast te stellen of hier ook kleiwinnings sleuven onder het zand zaten. Dit bleek inderdaad het geval te zijn.

Vervolgens is proefsleuf 3 aangelegd om vast te stellen hoe ver de kleiwinning naar het noorden doorliep. Uit deze proefsleuf bleek dat het gehele onderzoeksgebied als 'kleiwinningsput' dienst heeft gedaan.

3.2.3 Structuren

In het onderzoeksgebied zijn sporen van kleiwinning vastgesteld in de vorm van grote kleiwinningsputten en -sleuven. Aan de zuidoost kant van het onderzoeksgebied was de klei niet gewonnen in sleuven maar heeft men een deel van het kleipakket in zijn geheel verwijderd. Naar het westen toe ontstonden de eerste sleuven. Deze waren eerst oost-west georiënteerd, vervolgens noordwest-zuidoost georiënteerd en verder naar het westen weer oost-west georiënteerd. Waarschijnlijk is dit de volgorde van de ontginningen, van oost naar west; men is begonnen met grote kleiwinningsputten en is op een gegeven moment overgestapt naar sleuven. Dit is waarschijnlijk gedaan omdat men last had van grondwater: een sleuf is makkelijker droog te houden dan een groot gat. In een coupe kon worden vastgesteld dat men bij de kleiwinning rekening heeft gehouden met de soort klei dat men wilden gebruiken (afb. 5). De kleiwinning eindigde op een diepte waar de klei zandiger werd.

Afb. 5. Doorsnede door kleiwinnings sleuven

3.3 Vondstmateriaal

Bij de opgraving zijn 116 vondsten verzameld (tabel 2). Het aardewerk is gedateerd en wordt besproken. Na het sorteren was duidelijk dat de overige vondstcategorieën geen bijdrage zouden leveren aan het beantwoorden van de onderzoeksvragen, zodat gedetailleerd onderzoek achterwege is gelaten.

Categorie	Aantal	Gewicht
Aardewerk	82	1150.6
Bouwmateriaal	19	2336.4
Metaal	2	33.2
Vuursteen	1	7.6
Verbrande klei	2	26.6
Glas	1	0.8
Pijp	9	31.7
Totaal	116	3586.9

Tabel 2 Vondst hoeveelheden

Aardewerk

Bij het onderzoek zijn 6 scherven aardewerk uit de IJzertijd verzameld. Het betrof 3 wandscherven die deels besmeten waren (een techniek die men toepaste gedurende de IJzertijd) en waarschijnlijk in de Midden IJzertijd gedateerd moeten worden.

Uit de vroege Middeleeuwen dateren 9 scherven (900-1200 na Chr.), de late Middeleeuwen is vertegenwoordigd met 8 scherven (1200-1500 na Chr.). Het grootste deel van het materiaal dateert uit de Nieuwe tijd, namelijk 59 scherven uit de periode 1500-1800 na Chr. met een nadruk op de periode 1650-1800 (33 scherven).

4 Synthese

4.1 Algemeen

Tijdens het proefsleuvenonderzoek aan de Hollestraat te Nederasselt gemeente Heumen zijn sporen van kleiwinning blootgelegd. Het betroffen kleiputten en -sleuven die na de kleiwinning zijn dichtgegooid met rivierzand. Het doel van de gewonnen klei was de dijkbouw langs de Maas. De aanleg van deze dijk begon omstreeks 1550 en deze is daarna ettelijke malen verstevigd en opgehoogd.¹² Het vondstmateriaal duidt erop dat de klei in het onderzoeksgebied voornamelijk na 1650 is gewonnen, wat gebeurd zal zijn ter versteviging van de al bestaande dijk. Het oudere vondstmateriaal is op het terrein terecht gekomen met het opgebrachte rivierzand.

4.2 Beantwoording van de onderzoeksvragen

De onderzoeksvragen die in het Programma van Eisen zijn gesteld zullen hier worden beantwoord op basis van de bevindingen van het proefsleuvenonderzoek.

Op het terrein zijn geen bewoningssporen aangetroffen. De aangetroffen sporen hebben te maken met kleiwinning. Deze sporen zijn in het gehele onderzoeksgebied vastgesteld. De mate van conservering van sporen en vondsten is goed. De vindplaats is in-situ niet behoudenswaardig, ex-situ wel maar deze IVO heeft voldoende informatie over de vindplaats opgeleverd zodat verder onderzoek niet meer noodzakelijk is.

5 Conclusie

5.1 Waardering van de vindplaats

De waardering, zoals voorgeschreven in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 2.2) gebeurt op drie niveaus: belevingswaarde, fysieke kwaliteit en inhoudelijke kwaliteit. De eerste is niet van toepassing omdat de vindplaats niet bovengronds zichtbaar is. Alleen de laatste twee niveaus zijn op deze vindplaats van toepassing. De fysieke kwaliteit van de vindplaats is gebaseerd op haar conservering en gaafheid. De conservering geeft aan in hoeverre de resten behouden zijn, de gaafheid in hoeverre de vindplaats nog compleet is. De beoordeling is voor zowel gaafheid als conservering: drie punten voor hoge, twee punten voor middelhoge en één punt voor lage kwaliteit.

De vindplaats is ruimtelijk goed bewaard gebleven en kan dus worden beschouwd als zijnde van hoge kwaliteit.

De conservering van de grondsporen is goed. Het aardewerk dat verzameld is tijdens het aanleggen van de sporenvlakken is weinig verweerd en gefragmenteerd. De conservering van sporen en vondsten wordt hoog gewaardeerd. Hierbij moet echter worden bedacht dat op regionaal niveau de conserveringsomstandigheden voor de vindplaats kenmerkend zijn voor dit gebied.

De waardering van beide fysieke kwaliteitscriteria is in totaal 4 punten. Dit is een score die laag is en die haar het predikaat 'niet behoudenswaardig' oplevert (tabel 3).

Ook op inhoudelijke kwaliteit, uitgedrukt in waarden voor zeldzaamheid, informatie en ensemble, wordt de vindplaats beoordeeld met hetzelfde puntensysteem. De site is niet zeldzaam, ten behoeve van dijkbouw zullen dit soort fenomenen in een groot deel van het rivierengebied aanwezig zijn. De informatiewaarde is laag, de IVO heeft voldoende informatie over de site opgeleverd waardoor verder onderzoek niet noodzakelijk is. De ensemblewaarde is eveneens laag, in de nabije omgeving bevinden zich meer monumenten uit de Nieuwe tijd en andere

¹² Mondelinge mededeling lokale amateur historicus.

perioden. Het oorspronkelijke landschap is niet meer aanwezig of herkenbaar. De totale score voor de inhoudelijke kwaliteit is 3 en de waardering van de vindplaats op basis van deze criteria is dan ook laag.

Tabel 3. Scoretabel waardestelling (naar KNA, versie 2.2, 2005).

Waarden	Criteria	Scores			Totale score
		Hoog	Midden	Laag	
Beleving	Schoonheid	Wordt niet gescoord			
	Herinneringswaarde	Wordt niet gescoord			
Fysieke kwaliteit	Gaafheid		2		≥ 5 behoudenswaardig
	Conservering		2		
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid			1	≥ 7 behoudenswaardig
	Informatiewaarde			1	
	Ensemblewaarde			1	
	Representativiteit	N.v.t.			

5.2 Selectieadvies

Op basis van de waardestelling wordt het terrein als niet behoudenswaardig beschouwd. De informatie die het terrein in zijn bodemarchief herbergt is gedurende het IVO onderzoek dermate uitgebreid gedocumenteerd dat vervolgonderzoek geen nieuwe informatie zal opleveren. Het advies is dan ook om geen vervolgonderzoek uit te laten voeren en het terrein vrij te geven voor verdere ontwikkeling.

Literatuur

Berendsen H.J.A. & E. Stouthamer, 2001: *Palaeogeographic development of the Rhine-Meuse delta, the Netherlands*. Koninklijke Van Gorcum, Assen, 268p. plus appendums 1 - 4.

Bosch, J.E. van den & J. Ras 2000: *Aanvullende Archeologische Inventarisatie Bestemmingsplan Hollestraat*, Nederasselt, Gemeente Heumen. Heinenoord

Kenemans, M. 2005: PvE, Heumen Nederasselt plangebied Hollestraat 2^e fase, Inventariserend Veldonderzoek door middel van proefsleuven (IVO3)

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. NEN 5104. Normcommissie 351 06 Geotechniek, classificatie van onverharde grondmonsters, Delft

CATE, J.A.M. TEN, A.F. HOLST, H. KLEIJER & J. STOLP, 1995: *Handleiding bodemgeografisch veldonderzoek. Richtlijnen en voorschriften, deel A: Bodem*, Wageningen (DLO-Staring Centrum, Technisch document, 19A).

Lijst van afbeeldingen en tabellen

Afb. 1. Locatie van het onderzoeksgebied op de topografische kaart

Afb. 2. Overzicht van de proefsleuven

Afb. 3. Profielfoto

Afb. 4. Overzicht van de sporen in de proefputten

Afb. 4. Doorsneden door kleiwinningsleuven

Tabel 1. Tijdsduur van de verschillende (pre)historische perioden

Tabel 2. Vondst hoeveelheden

Tabel 3. Scoretabel waardestelling (naar KNA 2.2)

Rijksdienst voor het Oudheidkundig
Bodemonderzoek - Bibliotheek

* 10013005 *

rsn: 100010960

bc:10013005

ADC 433